

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	15

Część pierwsza ZAGADNIENIA OGÓLNE

ROZDZIAŁ I. Cechy prawa administracyjnego	21
1. Określenie prawa administracyjnego	21
2. Podział norm prawa administracyjnego	24
2.1. Prawo ustrojowe	24
2.2. Prawo materialne	25
2.3. Prawo procesowe (formalne)	26
3. Proces europeizacji prawa administracyjnego	27
ROZDZIAŁ II. Źródła prawa administracyjnego	29
1. Pojęcie źródeł prawa	29
2. Źródła prawa unijnego	31
2.1. Podział prawa unijnego	31
2.2. Prawo pierwotne	31
2.2.1. Traktaty	31
2.2.2. Zasady ogólne prawa unijnego	32
2.2.2.1. Zasada pierwszeństwa prawa unijnego	32
2.2.2.2. Zasada bezpośredniego skutku prawa unijnego	33
2.2.2.3. Zasada równego traktowania (niedyskryminacji)	34
2.2.2.4. Zasada proporcjonalności (współmierności)	34
2.2.2.5. Zasada subsydiarności	35
2.3. Prawo wtórne (pochodne)	35
2.3.1. Prawo wiążące	35
2.3.1.1. Rozporządzenia	35
2.3.1.2. Dyrektywy	36
2.3.1.3. Decyzje	36
2.3.2. Prawo niewiążące (<i>soft law</i>)	36
3. Źródła prawa krajowego	37
3.1. Podział źródeł	37
3.2. Źródła powszechnie obowiązującego prawa	38

3.2.1. Konstytucja	38
3.2.2. Ustawy	38
3.2.3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	39
3.2.4. Rozporządzenia	40
3.2.5. Rozporządzenia z mocą ustawy	40
3.2.6. Akty prawa miejscowego	41
3.2.6.1. Klasyfikacja aktów prawa miejscowego	41
3.2.6.2. Akty prawa miejscowego wojewody i organów niezespolonej administracji rządowej	42
3.2.6.3. Akty prawa miejscowego sejmiku województwa	42
3.2.6.4. Prawo miejscowe powiatu i gminy	43
3.2.6.5. Prawo zaskarżenia aktów prawa miejscowego	45
3.3. Wewnętrzne źródła prawa	46
4. Ogłaszanie aktów normatywnych	46
5. Nieformalne źródła prawa	49
ROZDZIAŁ III. Podstawowe pojęcia teoretyczne w prawie administracyjnym ..	53
1. Pojęcie i rodzaje organów administracji	53
2. Właściwość organu administracji	55
3. Nadzór, kontrola, kierownictwo	56
3.1. Pojęcie i cechy kontroli	56
3.2. Rodzaje kontroli	58
3.3. Podmioty sprawujące kontrolę administracji publicznej	59
3.3.1. Kontrola sprawowana przez organy państwowe	59
3.3.2. Sądowa kontrola administracji	63
3.3.2.1. Sądy administracyjne	64
3.3.2.2. Sądy powszechne i szczególne	66
3.3.2.3. Trybunał Konstytucyjny	66
3.3.2.4. Trybunał Stanu	67
3.3.3. Kontrola wewnątrzadministracyjna	68
3.3.4. Kontrola społeczna	69
3.4. Pojęcie i cechy nadzoru	70
3.5. Kierownictwo	71
4. Zadania publiczne	72
ROZDZIAŁ IV. Stosunek administracyjnoprawny	73
1. Pojęcie stosunku administracyjnoprawnego	73
2. Cechy stosunku administracyjnoprawnego	74
3. Elementy stosunku administracyjnoprawnego	75
4. Sposoby nawiązania stosunku administracyjnoprawnego	76
5. Rodzaje stosunków administracyjnoprawnych	76
ROZDZIAŁ V. Określenie administracji	78
1. Pojęcie administracji w doktrynie	78
2. Płaszczyzny i sfery działania administracji	82
3. Modele administracji	83
4. Cechy administracji	85
5. Proces prywatyzacji zadań administracji publicznej	86

ROZDZIAŁ VI. Podstawowe zasady działania administracji	90
1. Funkcje zasad prawa	90
2. Zasada praworządności i legalizmu	91
3. Zasada demokratyzmu	92
4. Zasada centralizacji i decentralizacji administracji	93
5. Zasada subsydiarności (pomocniczości)	95
6. Zasada proporcjonalności (współmierności)	97
7. Zasada udziału obywateli w administrowaniu	98
8. Zasada jawności działań administracji	98
9. Zasada kompetencyjności	99
10. Zasada efektywności i skuteczności działania	100
11. Zasada współdziałania	102
12. Inne zasady działania administracji	103
ROZDZIAŁ VII. Prawne formy działania administracji	104
1. Pojęcie prawnych form i metod działania administracji	104
2. Klasyfikacja prawnych form działania administracji	105
3. Stanowienie aktu normatywnego administracji	109
4. Wydawanie aktów administracyjnych	110
4.1. Pojęcie aktu administracyjnego	110
4.2. Klasyfikacja aktów administracyjnych	111
4.3. Decyzja administracyjna	118
4.4. Ważność aktu administracyjnego	123
5. Porozumienie administracyjne	125
6. Umowa cywilnoprawna	129
7. Partnerstwo publiczno-prywatne	130
8. Ugoda administracyjna	132
9. Czynności faktyczne administracji	134
9.1. Cechy czynności faktycznych	134
9.2. Działalność społeczno-organizatorska administracji	135
9.3. Czynności materialno-techniczne	135
10. „Swoiste” prawne formy działania administracji	137

Część druga

ZAGADNIENIA USTROJOWE

ROZDZIAŁ VIII. Podziały terytorialne państwa	141
1. Pojęcie podziału terytorialnego	141
2. Czynniki kształtujące podział terytorialny	142
3. Klasyfikacja podziałów terytorialnych	142
3.1. Podział zasadniczy	142
3.2. Podział pomocniczy	147
3.3. Podział specjalny	148
4. Nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych	148
5. Strefy specjalne	149
5.1. Pojęcie strefy specjalnej	149
5.2. Podział stref specjalnych	151
5.3. Strefy związane z ochroną granicy państwa	151

5.4. Strefy służące ochronie środowiska	153
5.5. Strefy związane z ochroną byłych obozów zagłady	154
5.6. Strefy ekonomiczne	155
5.7. „Swoiste” strefy specjalne	156
ROZDZIAŁ IX. Administracja centralna	157
1. Podział administracji centralnej	157
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	159
3. Organy zaliczane do naczelných organów administracji rządowej	162
3.1. Rada Ministrów	162
3.2. Prezes Rady Ministrów	165
3.3. Ministrowie kierujący działami administracji rządowej	166
4. Centralne organy (urzędy) administracji państwowej	169
4.1. Centralne urzędy (organy) administracji rządowej	169
4.1.1. Tworzenie urzędów (organów) centralnych	169
4.1.2. Cechy i rodzaje centralnych urzędów (organów) administracji rządowej	170
4.2. Inne centralne organy administracji państwowej	172
ROZDZIAŁ X. Terenowa administracja rządowa	174
1. Podmioty wykonujące zadania administracji rządowej w województwie	174
2. Wojewoda	175
2.1. Powoływanie wojewody	176
2.2. Funkcje wojewody	177
2.3. Kierownictwo i nadzór nad działalnością wojewody	181
3. Administracja zespolona w województwie	181
4. Administracja zespolona w powiecie	185
5. Niezespolona administracja rządowa	186
ROZDZIAŁ XI. Samorząd terytorialny	188
1. Teorie samorządu terytorialnego	188
2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego	190
3. Pojęcie samorządu terytorialnego	191
4. Zadania samorządu terytorialnego	194
4.1. Zadania gminy	194
4.1.1. Zasada domniemania właściwości gminy	194
4.1.2. Zasada subsydiarności	195
4.1.3. Zakres zadań gminy	195
4.1.3.1. Zadania własne	195
4.1.3.2. Zadania zlecone	197
4.1.4. Gminy o specjalnym statusie	198
4.1.4.1. Gminy uzdrowiskowe	198
4.1.4.2. Gmina warszawska	199
4.2. Zadania powiatu	200
4.2.1. Zakres zadań własnych powiatu	200
4.2.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	202
4.3. Zadania samorządu województwa	203
4.3.1. Charakter zadań własnych	203
4.3.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	204
5. Władze jednostek samorządu terytorialnego	204

5.1. Forma bezpośrednia udziału mieszkańców	204
5.1.1. Wybory	204
5.1.2. Referendum lokalne	205
5.1.3. Konsultacje z mieszkańcami	207
5.2. Organy jednostek samorządu terytorialnego	208
5.2.1. Organy gminy	208
5.2.1.1. Rada gminy – organ uchwałodawczy i kontrolny	208
5.2.1.2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) – organ wykonawczy ...	210
5.2.2. Organy powiatu	213
5.2.2.1. Rada powiatu – organ uchwałodawczy i kontrolny	213
5.2.2.2. Zarząd powiatu – organ wykonawczy	215
5.2.3. Organy samorządu województwa	218
5.2.3.1. Sejmik województwa – organ uchwałodawczy i kontrolny ...	218
5.2.3.2. Zarząd województwa – organ wykonawczy	219
6. Jednostki pomocnicze i organizacyjne samorządu terytorialnego	220
7. Mienie jednostek samorządu terytorialnego	223
8. Nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego	224
8.1. Uprawnienia Prezesa Rady Ministrów	225
8.2. Uprawnienia wojewody	226
8.3. Uprawnienia regionalnej izby obrachunkowej	228
8.4. Uprawnienia o charakterze nadzorczym Sejmowi	229
9. Uprawnienia samorządowego kolegium odwoławczego	229
ROZDZIAŁ XII. Podmioty administrujące	230
1. Samorząd zawodowy	230
2. Samorząd gospodarczy	231
3. Zakłady administracyjne (publiczne)	232
4. Fundacje	234
5. Organizacje społeczne i wolontariat	236
ROZDZIAŁ XIII. Pracownicy administracji publicznej	238
1. Pojęcie służby publicznej	238
2. Pojęcie „pracownik administracji”	240
3. Korpus służby cywilnej	240
4. Pracownicy samorządowi	244
5. Inne grupy pracowników administracji	248
5.1. Urzędnicy państwowi	248
5.2. Pracownicy administracyjni sądów i prokuratur	248
5.3. Służba zagraniczna	249
6. Obowiązki pracowników administracji	250
6.1. Europejski Kodeks Dobrej Administracji	250
6.2. Obowiązki ustawowe pracowników administracji publicznej	252
6.2.1. Obowiązki członka korpusu służby cywilnej	252
6.2.2. Obowiązki pracownika samorządowego	253

Część trzecia

WYBRANE ZAGADNIENIA PRAWA MATERIALNEGO

ROZDZIAŁ XIV. Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych	259
1. Ewidencja ludności	259

2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego	264
2.1. Kierownik urzędu stanu cywilnego	264
2.2. Akty stanu cywilnego	265
2.3. Pojęcie stanu cywilnego	266
2.4. Zasady prowadzenia ksiąg stanu cywilnego	267
2.5. Zasady rejestracji stanu cywilnego	267
2.6. Sporządzenie aktu urodzenia	268
2.6.1. Obowiązek zgłoszenia urodzenia dziecka	268
2.6.2. Dane wpisywane do aktu urodzenia	269
2.6.3. Rejestracja imienia dziecka	270
2.7. Rejestracja małżeństw	272
2.7.1. Formy zawarcia małżeństwa	273
2.7.1.1. Świecka forma zawarcia małżeństwa	273
2.7.1.2. Zawarcie małżeństwa przed osobą duchowną	274
2.7.2. Sporządzenie aktu małżeństwa	276
2.8. Rejestracja zgonów i sporządzenie aktu zgonu	277
3. Zmiana imienia i nazwiska	278
4. Dowody osobiste	281
5. Dokumenty paszportowe	283
6. Ochrona danych osobowych	288
ROZDZIAŁ XV. Obywatelstwo polskie	290
1. Pojęcie obywatelstwa	290
2. Formy nabycia obywatelstwa polskiego	292
3. Repatriacja	297
4. Utrata obywatelstwa polskiego	300
ROZDZIAŁ XVI. Status prawny cudzoziemców na terytorium RP	302
1. Pojęcie i kategorie cudzoziemców	302
2. Warunki przekroczenia granicy RP	303
3. Pojęcie i rodzaje wiz	305
4. Pobyt cudzoziemców	306
5. Kontrola legalności pobytu	308
6. Wydalenie cudzoziemców	308
7. Formy ochrony cudzoziemców	311
7.1. Nadanie statusu uchodźcy	311
7.2. Ochrona uzupełniająca	314
7.3. Udzielenie azylu	315
7.4. Pobyt tolerowany	316
7.5. Ochrona czasowa	317
8. Karta Polaka	317
9. Cudzoziemcy – obywatele Unii Europejskiej	319
ROZDZIAŁ XVII. Mniejszości narodowe i etniczne oraz formy zrzeszania się obywateli	323
1. Mniejszości narodowe i etniczne	323
2. Stowarzyszenia	325
2.1. Pojęcie i cechy stowarzyszenia	325
2.2. Rodzaje stowarzyszeń	326

2.2.1. Stowarzyszenia tzw. rejestrowe	326
2.2.2. Stowarzyszenia zwykłe	327
2.3. Nadzór nad stowarzyszeniami	328
3. Zgromadzenia	329
3.1. Swoboda organizowania zgromadzeń	329
3.2. Pojęcie zgromadzenia i zgromadzenia publicznego	331
3.3. Obowiązki organizatora zgromadzenia publicznego	332
3.4. Zakaz odbycia zgromadzenia publicznego	333
3.5. Uprawnienia i obowiązki organu gminy	335
3.6. Zgromadzenia w uczelniach wyższych	336
4. Partie polityczne	337
5. Wykonywanie wolnych zawodów	338
ROZDZIAŁ XVIII. Korzystanie z rzeczy i świadczeń publicznych	341
1. Drogi publiczne	341
2. Transport kolejowy	346
3. Sposoby korzystania z wód	347
4. Korzystanie z ofiarności publicznej	351
5. Korzystanie z pomocy społecznej	352
5.1. Pojęcie i cel pomocy społecznej	352
5.2. Świadczenia pomocy społecznej	354
5.3. Realizacja zadań pomocy społecznej	355
5.4. Pomoc osobom niepełnosprawnym	356
6. Korzystanie z zakładów publicznych	359
6.1. Oświata	359
6.1.1. Typy szkół	359
6.1.2. Wychowanie przedszkolne i obowiązek przedszkolny	361
6.1.3. Obowiązek szkolny i obowiązek nauki	362
6.2. Szkolnictwo wyższe	363
6.3. Biblioteki	366
6.4. Muzea	368
7. Zabytki	369
ROZDZIAŁ XIX. Ochrona środowiska	373
1. Pojęcie i podstawowe zasady ochrony środowiska	373
2. Odpady	377
3. Formy ochrony przyrody	379
ROZDZIAŁ XX. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	
 oraz zarządzanie kryzysowe	383
1. Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego	383
2. System organów w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego	385
2.1. Formacje umundurowane administracji rządowej	386
2.1.1. Policja	386
2.1.2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu	388
2.1.3. Biuro Ochrony Rządu	389
2.1.4. Straż Graniczna	389
2.1.5. Państwowa Straż Pożarna	391
2.1.6. Służba Celna	394

2.2. Formacje samorządowe	395
2.3. Organizacje społeczne	396
2.4. Podmioty prywatne	398
2.4.1. Ochrona osób i mienia	398
2.4.2. Służby porządkowe organizatora imprezy masowej	400
3. Ochrona informacji niejawnych	405
4. Stany nadzwyczajne	406
5. Zarządzanie kryzysowe	410
ROZDZIAŁ XXI. Bezpieczeństwo narodowe	413
1. Pojęcie bezpieczeństwa narodowego	413
2. Strategia bezpieczeństwa narodowego	414
3. Siły Zbrojne RP	416
3.1. Rodzaje i zadania Sił Zbrojnych	416
3.2. Żandarmeria Wojskowa	416
3.3. Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego	417
4. Organy właściwe w sprawach obrony narodowej	418
4.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	418
4.2. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego	419
4.3. Minister Obrony Narodowej	419
4.4. Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego	420
5. Powszechny obowiązek obrony narodowej	421
6. Administrowanie rezerwami osobowymi	421
6.1. Rejestracja i kwalifikacja wojskowa	422
6.2. Określanie zdolności do służby wojskowej	423
6.3. Ewidencja wojskowa	423
Bibliografia	425
Skorowidz	437